Anexa 2 Conținutul paginii documentare

Ravasz László și memoria Revoluției din 1956 la Huedin

La 23 octombrie 2026 se împlinesc 70 de ani de la izbucnirea Revoluției din Ungaria, îndreptată împotriva dictaturii comuniste și a dominației sovietice. Huedinul se leagă de această istorie și prin Ravasz László, episcopul reformat născut aici, a cărui voce s-a auzit public în zilele revoluției.

Născut la 29 septembrie 1882, Ravasz a urmat studii teologice la Cluj. A fost profesor, predicator și autor, iar între 1921 și 1948 a condus Eparhia Reformată Dunamellék din Ungaria. Prestigiul său religios și intelectual explică ecoul intervențiilor sale. În memoria locală, casa părintească și stâlpul kopjafa păstrează legătura dintre biografia sa și Huedin.

Înainte de 1956 Libertatea bisericii sub presiune

Instaurarea regimului comunist a adus control politic asupra vieții religioase. În 1948, Ravasz a fost constrâns să părăsească funcțiile de conducere. Retragerea la Leányfalu în 1953 și viața sub supraveghere ilustrează marginalizarea sa. Atitudinea sa poate fi înțeleasă ca rezistență religioasă și morală față de subordonarea bisericii statului comunist.

În timpul revoluției Mesajul din 1 noiembrie

În toamna anului 1956 a fost rechemat în viața bisericească. La 1 noiembrie a adresat un mesaj radiodifuzat, publicat sub titlul „A magyar reformátusok szava” în săptămânalul „Reformáció”, datat 4–10 noiembrie 1956. Documentul exprimă admirația pentru participanții la ridicarea națională și durerea pentru cei morți. Cere solidaritate, pace și ordine și încredințează cercetarea și judecarea vinovaților instituțiilor competente, respingând răzbunarea individuală.

Intervenția sovietică decisivă din 4 noiembrie a înfrânt revoluția. Ravasz a continuat să susțină înnoirea bisericească, dar restaurarea controlului comunist i-a restrâns din nou activitatea; în 1957 a fost îndepărtat din viața bisericească publică. A murit la Budapesta la 6 august 1975.

Cele două repere din Huedin

Stâlpul kopjafa de la sud de Biserica Reformată, datat în manual în anul 2010, și bustul de la Casa Memorială de pe strada Avram Iancu permit întâlnirea cu această biografie în spațiul orașului. Leányfalu, localitate din Ungaria înfrățită cu Huedinul din 2008, este legată de ultimii ani ai episcopului. Memoria sa comună constituie o punte culturală între cele două localități și justifică valorificarea relației de înfrățire prin proiect. Potrivit registrului oficial ungar al mormintelor protejate, Ravasz este înmormântat în cimitirul Farkasréti din Budapesta.

O prezentare istorică responsabilă include și aspectele controversate: Ravasz a votat primele două legi antievreiești din Ungaria, s-a opus celei de-a treia și s-a implicat ulterior în protejarea persecutaților. Aceste fapte nu sunt anulate de opoziția sa ulterioară față de comunism. Memoria publică presupune cunoașterea critică a întregii biografii.

Documentare istorică: prof. Matiș Horea-Dorin.
Bibliografie și document ilustrativ: anexa nr. 3.
Versiunea maghiară va fi verificată înainte de publicare.

Anexa 3 Documentul din noiembrie 1956

La HCL nr. _____ / _____

REFORMÁCIÓ

I. évfolyam, 1. szám — 1956. november 4—10

REFORMÁTUS ORSZÁGOS HETILAP — Ára 50 fillér — Főszerkesztő: DR. RAVASZ LÁSZLÓ

„... az az indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is..." (Fil. 2:5)

A magyar reformátusok szava

Ravasz László november 1-i rádiószózata

A magyar református egyház csodálattal és hódolattal adózik a nemzeti felkelés hőseinek, diákoknak, munkásoknak, katonáknak, férfiaknak és nőknek, akik erkölcsi felszabadulásunk győzelmét vérük hullásával kivívták.

Anyai fájdalmában siratja el a hősi halottakat: minden magyart, aki életét adta ebben a küzdelemben s vére árán még drágábbá tette mindnyájunk számára a magyar szabadságot. Csókot a sebekre, virágot a sírra! Mindé sebre és minden sírra, de közöttük különösen fájót és különösen könnyest annak a két fiatal hittanhallgatónak, két református teológusnak sírjára, akik az Alma Mater kapujától párszáz méternyire hősi halált halt.

A magyar református egyház buzdítja arra, hogy ez a forradalom tiszta volt és a nemzeti becsület védelme alatt állott. Nincs több imádsága, mint hogy az is maradjon!

Bünbánattal valljuk meg, hogy az egyház, mint földi intézmény, kényszerűségben jelül is engedte magát megkötöztetni a vele halálos ellentétben álló politikai hatalom erőszakától és cselvetésétől, s emiatt erőtkötő lelki céljainak szolgálatában is kárt vallott. Most éppen azzal foglalkozik, hogy szerzi a hiteleket lehányja magáról. Kéri a világ összes keresztyén egyházainak, különösen az Egyházak Világtanácsának és a Presbiteri Egyházak Világszövetségének testvéri segítséget talpraállásához és a rendelt életutján továbbhaladásához.

Kéri a lelkipásztorokat, hogy legyenek népünk élő lelkiismerete. Mint az Ige hű sáfárai, tisztán és bátran tolmácsolják Isten irgalmas szeretet, vigasztalását, feddését és világosságát. Kéryk a presbitereket, mint magyar népunk, s különösen a falu társadalmának demokratikus után kitalogatni alitjet, hogy a nemzeti egység, a társadalmi igazságosság és a testvéri szeretet szolgálatában példaadóan elöljárjanak. A nemzeti egység mindenki átfogó keretében építsék a keresztyén egyházak és hívő lelkek erkölcsi szolidaritását, kulcsos tisztelet tartsa mindenkinek: nieggyőzödését és lelkiismereti szabadságát.

A forradalomnak nemcsak a reakció az ellentéte, hanem az anarchia is. Még gondolni se merjen senki az elmúlt korszakok rendszereinek visszaállítására! A forradalom tiszteletének megőrzése és továbbfejlesztése, állandó megszervezése és igazságtalanságainak jóvátétele lehet egyetlen célunk. De ugyancsak védekeznünk kell az anarchia ellen is. Életfeltétel: letkerdő, hogy mielőbb helyreálljon a rend, a nyugalom. A bünöket sújtsa nyilvánosság elé az állami szervek és a független bíróságok feladata és senkinek sehol az egyéni akció tárgya.

Mikor az ostrom után a pincéből feljöttünk, a Kálvin téri templomban az első gyülekezeti istentiszteleten — akkor lőtték a templomot Budáról — ez volt a prédikátor alapigéje: „Ne tévelyegjetek, Isten nem csúfoltathatik meg. Valamit vet az ember, azt aratja is."

Üdv azoknak, akik az igazság és szeretet magvetését végzik!

Dr. Pap László helyzetismertetése a rádióban

(Elhangzott november 1-én este)

A magyar református egyház lelki és szervezeti újjáépítésére Országos Intézőbizottság alakult. Az intézőbizottság mindenekelőtt kifejezte azt a meggyőződését, hogy a magyar református egyház zsinata és egyetemes konventje törvényes elnökének ma is dr. Ravasz László püspököt tartja, aki ezekről a tisztségeiről csak politikai kényszer hatására volt kénytelen lemondani. Az intézőbizottság ugyanígy megállapította, hogy a dunamelléki református egyházkerület törvényszerű megoldásig tartó főgondnoka dr. Kardos János, aki annak idején a szavazatok abszolút többségét elnyerte, de akit tisztségének gyakorlásában azon a címen akadályozott meg a politikai hatóság, hogy dr. Ortass László evangélikus püspök védője nem lehet református egyházkerületi főgondnok.

Felkerte Ravasz László püspökot, hogy Kardos János főgondnokkal együtt a magyar református egyház legfelsőbb irányítását vegye át. Ravasz László vállalkozott arra, hogy addig is, amíg a zsinat és a konvent törvényes elnökei Budapesten a rendes összeköttetések akadálymentesítésének munkálatait végzik, a református egyház lelki irányítását az ősi Kardos Jánossal és Pap Lászlóval együtt.

Az egyházmegyék és az egyházkerületek nevében összegyűlt lelkészi és világi tagok megalakították Farkas József lelkipásztor, Szamosújvári István és Hajdú Péter képviselő elnökségével az Országos Intézőbizottságot, amelynek tagjai: dr. Ravasz László püspök, mint rádiószózatot intéz a magyar néphez.

AHITAT

... senki sem vet pedig új posztóból foltot az ócska ruhára, mert ami az új foltocskát meg szakítja a ruhából és rendre lyukat csinál. Ki bort nem tölt ... [illegible] ... ruhára, mert ... [illegible] ... ruhát ... [illegible] ... Kádár Imre konventi főjegyzős. Benkő Ferenc egyházmegyei pondnok és Kiss Roland egyházkerületi főgondnoknak az egyházban betölt tisztségéről való lemondását. Felszólítást küldenek Péter János tiszántúli református püspöknek, hogy püspöki és lelkipásztori tisztéről haladéktalanul mondjon le.

Bereczky Albertnek lemondását egyrészről állásáról való tekintettel is óhajtják és ez óhajtás közlését kórismerten súlyos betegsége miatt családjára és orvosára bízzák.

Az értekezlet kimondotta az elsőrendű általános tisztújítás szükségességét, hogy a gyülekezetek a református egyház szervezetében elfoglalt megfelelően szabadon választhassák meg tisztségviselőiket.

Az értekezlet ideiglenes irányára a magyar református egyház „Az Ötcímű hetilap helyett REFORMÁCIÓ címen új református hetilapot indít. A lap főszerkesztője dr. Ravasz László püspök, szerkesztője dr. Győkössy Endre lelkipásztor.

Az értekezlet az ügyek sürgősen szükséges Országos Intézőbizottságot ... [illegible] ... amelyben mind a négy egyházkerület képviselve van.

Amikor az országos értekezlet határozatai és állásfoglalásai a magyar református gyülekezetekben tudomására hozom, bejelentem, hogy dr. Ravasz László püspök most rádiószózatot intéz a magyar néphez.

„Reformáció", anul I, nr. 1, datat 4–10 noiembrie 1956. Reproducere furnizată de inițiator, utilizată în caietul de studiu la p. 124, fig. 113.

Ce atestă documentul

Antetul îl indică pe Ravasz László ca redactor-șef. Titlul articolului din stânga este „A magyar reformátusok szava", iar subtitlul identifică mesajul radiodifuzat la 1 noiembrie. În dreapta se află prezentarea lui Pap László. Imaginea atestă existența și publicarea intervenției, fără a transforma data mesajului în data apariției ziarului.

Precizări pentru utilizarea publică

Mesajul din 1 noiembrie precede ofensiva sovietică din 4 noiembrie; referirea sa la morți nu trebuie prezentată drept reacție la un eveniment ulterior. În versiunea digitală se va indica proveniența reproducerii și se vor verifica drepturile de utilizare a imaginii și ale eventualelor fotografii suplimentare.

În lipsa unui act individual de restrângere a libertății, se utilizează formularea „înlăturat sub presiune politică și marginalizat", nu datarea certă a unui „domiciliu obligatoriu" din 1948. Pentru locul înhumării se reține registrul oficial al Institutului Național al Patrimoniului din Ungaria: cimitirul Farkasréti din Budapesta, parcela 6/5, rândul 1, locul 10. Această evidență corectează indicațiile neconcordante din sursele locale și deosebește locul înhumării de localitatea Leányfalu, unde a trăit.

Anexa 3 Bibliografie și surse continuare

Matiș, Horea-Dorin, Huedin. Manual de istorie locală, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2026, pp. 169–170 și 186–188.

Matiș, Horea-Dorin, „Huedin 690”. Caiet de studiu, auxiliar didactic, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2022, pp. 123–125. Lecția „Episcopul Ravasz László, un huedinean participant la Revoluția Maghiară din anul 1956”.

Reformáció, anul I, nr. 1, 4–10 noiembrie 1956, pagina întâi, „A magyar reformátusok szava”. Reproducerea „Fig. 113”.

Consiliul Local Huedin, HCL nr. 40/26.02.2026, Programul „HUEDIN HERITAGE” 2026–2032. https://primariahuedin.ro/wp-content/uploads/2026/03/HCL-nr.40-26.02.2026-program-HERITAGE.pdf

Wikipedia în limba maghiară, „Ravasz László”, sinteză biografică verificată în raport cu sursele instituționale.
https://hu.wikipedia.org/wiki/Ravasz_László

Reformatus.hu, „Nemzedéke prédikátora – száznegyven éve született Ravasz László”, biografie și contextualizare critică.
https://www.reformatus.hu/egyhazunk/hirek/nemzedeke-predikatora-szaznegyven-eve-szuletett-ravasz-laszlo/

T. Németh László, „Reformáció 1956-ban”, Reformatus.hu, 3 noiembrie 2016. https://www.reformatus.hu/egyhazunk/hirek/reformacio-1956-ban/

Reformatus.hu, „Világosság és bátorság 1956-ban”, interviu despre mișcarea de înnoire reformată. https://reformatus.hu/egyhazunk/hirek/vilagossag-es-batorsag-1956-ban/

https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/29761

Institutul Național al Patrimoniului din Ungaria, registrul oficial al mormintelor protejate, fișa Ravasz László.
https://intezet.nori.gov.hu/nemzeti-sirkert/budapest/farkasreti-temeto/ravasz-laszlo

Primăria Huedin, Orașe înfrățite, acordul cu Leányfalu din 2008. https://new.primariahuedin.ro/orase-infratite/